

<http://www.kriterij.si/node/61>

Muanis Sinanović: Große Erwartungen|Velika pričakovanja

September 2018

Kdo je Brankecu vzel besedice?

Že ob vstopu na novo produkcijo Beton Ltd., uveljavljene znamke slovenske off scene, je težko ostati brez pozornosti. Nahajpana publika se stiska po montažni tribuni, ki zaseda večji del odra. Potisnjena ob rob se opazuje, prepozna, obenem pa zre v globino, ki je prečena z leseno okvirno konstrukcijo, za katero se v mraku razteza njeno domovanje. Čisto na vrhu, v temi, je obešen transparent – "Dobrodošli!!!" Črn napis na belem platnu nekoliko spominja na improvizirane navijaške transparente s tribun stadionov. Prazni sedeži spominjajo na kakšno manj pomembno ligaško tekmo iz velikih lig, no, na tovrstno tekmo iz preteklosti, iz romantičnih časov nogometa, ki so mu kdaj čar dajale tudi prazne tribune, majhne skupine zvestih navijačev in blatna igrišča. A v resnici se na Velikih pričakovanjih tej puščobi sopostavlja vizualni luksuz. Ob strani sedi prijetno razsvetljen band, kot v kakšen ameriškem talk showu. Luči žarko padajo na majhen prostor med leseno konstrukcijo in prvo gledalsko vrsto. Kot bi čakali na prihod Oprah in bučen aplavz ob histeričnih vzklikih. Tu spodaj se ima nekaj odviti.

Vendar Stegnar, Jordan in Bezjak načrtujejo zavzetje celotnega prostora ter tudi napad na občinstvo. Prihajajo iz hiške za okvirji, ki pa je ne zgolj fizično, temveč tudi simbolno prividna. Njihov teren se razteza globoko in visoko. Nekoliko spomni na otroške igre in delo domišljije, ki v njej nastopa. Domišljije, ki zmore ustvarjati privide, avro in vznemirjenje brezkončnosti, s tehnikami gradnje, dogovora in upravljanja pogleda. In res je nastop infantilni. Vsi trije igralci se pojavljajo kot otroci ali pa starši – morda otroci, ki igrajo starše v tovrstnih igrah. Dialogi so skopi in uveljavljajo obliko gospostva na družinski relaciji. Poraja se skrivnost. Tematsko gre za to, da liki nečesa ne smejo izreči. Infantilnost postaja toksična. V nekem trenutku igralci po otroškem izzivanju pogovora s sekirami planejo na gledalce – in se potem prisrčno opravičujejo. V vsej tej otročjosti se skriva marsikaj. Kultura neinhibiranih otroških nagonov, ki jo lahko prepoznamo tako v narodno-zabavni glasbi kot na (malo)meščanskih zabavah ali pri vodenju političnih organizacij. Otročjost kot razvajenost in privilegiranost maminih sinov in očkovih hčera, ki s svojimi nervozami lagodno harajo skozi življenje. Nevroze, ki zastrupljajo odnose na scenah. Obenem pa infantilnost naše sodobne kulture, razkrajajoče se modernosti, ki v "toksični maskulinosti" priziva stare viteške legende, vojaške mite in cenena binarna nasprotja v želji po krvi, po dokončnem obračunu fiktivnih civilizacij. A ne samo to – tudi neskončna domišljavost identitetnih politik v njihovih zahtevah po vedno novih "varnih prostorih". Pa instagram kultura neprestanega selfijanja in samocenzurirajočega, narcisoidnega javnega biografiranja življenj, v kateri švicamo za lajke in svoj košček iz zakladnice osebnih mitov.

Stegnar na neki točki bere iz svojega otroškega dnevnika in nas spomni na to pozabljeno formo, ki pa ni bila nič manj samocenzurirajoča in samovšečna; tudi v dnevnikih smo kot otroci vzpostavljali idealne sebe za neke idealne prihodnje sebe. Otroškost je bila v zgodovini vedno strupena, antipod civilizacije, nekaj, kar je bilo treba krotiti. Vendar sodobnost te zahteve ne postavlja več; otroškost, otročjost pravzaprav, je povsod in drvi k uničenju civilizacije. Nekje igralci po trenutku teme izza stolov vzniknejo z grotesknimi maskami dojenčkov. Vzniknejo iz prostora, ki je bil nekoč namenjen gledalcem, in s grozečimi,

grozljivimi nasmehi opazujejo občinstvo, javnost. Še en obrat na poti razkroja modernosti. Vsa ta transgresija pa je pravzaprav nova represija: ko je dovoljeno govoriti o vsem, ni več dovoljeno govoriti o nečem; ni več fokusa, diskurz postane samonanašalen in drvi k dokončnemu katastrofičnemu utišanju. Ko smejo govoriti vsi, ne sme govoriti nihče, kajti vsi si jemljejo pravico do govora prek drugega. Večdimenzionalni človek je v resnici enodimenzionalen.

Band, na čelu s kitaristom Janezom Weissom, pluje po puščavskih zvočnih krajinah, po tesnobnih imaginarijih popkulture, v kateri je bilo nekoč upanje, danes pa ostaja le še nezaustavljivo brskanje po desetletjih smeti, po petabajtih zvokov, slik, izjav, emocij. Spremljevalni zbor, ki prav tako ne sme igrati: vendar je zmožen dionizičnega zvočenja skozi pokrajine propada.

In napetost se sprosti skozi otroško koreografijo, v pesmici: ne smemo govoriti, ker smo beli, debeli, kozmopoliti in heteronormativni. Shieeeeeeeet. Se zasliši iz publike. Iz mojih ust. Prišli smo do te točke. Ko je kaj takega mogoče izjaviti v nereakcionarnem kontekstu. Da, za kontekst gre. Da, rasizem, razredna dominacija, heteronormativnost so problem. A medtem ko nas požirajo rasizem, razredna dominacija in v binarnih mitologijah izgubljeni, psihični, samonanašalni skrajni konservativizem, ne ustvarjamo koherentne naracije, ki se ji bo uspelo postaviti po robu zblodelim fašistom. Še več, naracija nam razpada na tisoče in tisoče vrtičkov trpljenja, ki jih zvesto obdelujemo in ponosno urejamo. Tisti, ki očitajo razvajenost, so morda – razvajeni. Med tem ko naciji v Nemčiji po ulicah preganjajo rjave ljudi, levica izumlja - izme. Spremeniti želi jezik. Redefinirati želi pravico do izražanja na levisi. OK, a tisti, ki bodo začutili pristno nevarnost, bodo izstopili iz levece in se začeli organizirati na ulici. Samonanašalnost diskurzivnih praks bodo nadomestili zahteva po prisvojitvi otipljive resničnosti, zahteva po disciplini in močni pripovedi, osvajanje in obramba prostorov.

Grosse Erwartungen|Velika pričakovanja so simbolna intervencija v implodirajoči se simbolni svet. Mala eksplozija med serijskimi samomorilnimi implozijami. Poziv k prenašanju dvoumnosti in premisleku o naši človečnosti: če privilegij izhaja iz naših okoliščin, nas te res definirajo; nam je dovoljeno preseči jih ali nas čas sili ostati znotraj privilegija, ki ga kritizira? Gre v tem za posebne vrste sadomazohizem levece? Resnična disciplina odpora v sodobnosti ni ustvarjanje velikih binarnih kategorij, temveč vzdržanje dvoumnosti in priznanje človečnosti ne samo binarno zamejenim marginalnim skupinam, temveč vsem, tudi privilegiranim. Preživeli bomo toliko, kolikor se bomo zmožni preseči.

Beton je znova pokazal zmožnost vzdržanja dvoumnosti, politično zrelost ter zmožnost samopreseganja, ki pa ni v odrekanju svoji identiteti, temveč v njenem prepoznanju in univerzalistični artikulaciji. Svojo estetiko, ki je bistveno zvezana s simbolizacijo in oblikovanjem prostora, s celovitim naborom klasičnih odrskih elementov, vidnih in slišnih ter njihovo uporabo v alternativnih tehnikah, domiselnih potezah, je ostal zvest svojemu konceptu, času, obenem pa lastni izzivalnosti. Gre za zasedbo, ki gradi na gesti. Ne gre za revolucionarni teater, kljub temu da je inovativen in političen. Gre za teater, ki ga potrebujemo tukaj in zdaj, sredi naše povprečnosti in zahaklanosti, da nas vsaj za pedenj potisne drugam – ali pa nas opomni, da je tja treba iti.